

КІШ

Єва Бернатівна,

канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Ін-ту світової економіки та міжнар.

відносин НАН України

(м. Ужгород)

РОЗШИРЕННЯ БЕЗВІЗОВОГО “ШЕНГЕНСЬКОГО” ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ : ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Питання розширення безвізового європейського простору на регіон Центральної Європи має особливий, специфічний характер і подекуди сприймається як загроза чи як неминучий негативний складовий чинник нового поділу Європи. Зрозуміло, що у психологічному плані “збитки” мають тенденцію довготривалого розвитку – адже отримання візи пересічним громадянином України (насамперед, організаційно-фінансовий аспект питання отримання візи), повільний у часовому визначенні перетин кордону створює вкрай негативний імідж, унеможливорює формування атмосфери довіри навіть у площині майбутнього формування позитивного іміджу Європейського Союзу. Сучасні економічні та геополітичні реалії Європи все в більшій мірі ставлять на порядок денний питання дійсно економічної інтеграції Європи як введення “Шенгенської Угоди” – по суті, формування безвізового європейського простору. Але в цьому контексті постає і наступне, вкрай важливе питання: чим є Шенгенські асқіс – шляхом до поділу чи об’єднання Європи? Вкрай актуальним це питання є насамперед для держав Центральної Європи та України.

Вопрос расширения безвизового европейского пространства на регион Центральной Европы имеет особенный, специфический характер и иногда воспринимается как угроза или неизбежный негативный составляющий фактор нового раздела Европы. Понятно, что в психологическом плане «убытки» имеют тенденцию длительного развития – ведь получение визы рядовым гражданином Украины (прежде всего, организационно-финансовый аспект вопроса получения визы), медленный во временном определении пересечение границы создает крайне негативный имидж, делает невозможным формирование атмосферы доверия даже в плоскости будущего формирования позитивного имиджа Европейского Союза. Современные экономические и геополитические реалии Европы все более ставят на повестку дня вопрос действительно экономической интеграции Европы как введение «Шенгенского соглашения» – по сути, формирования безвизового европейского пространства. Но в этом контексте становится и следующий, крайне важный вопрос: чем являются Шенгенские асқіс – путем к разделу или

объединения Европы? Крайне актуальным этот вопрос есть прежде всего для государств Центральной Европы и Украины.

The issue of the visa-free European space expansion to the CE region, has a specific character and is sometimes perceived as a threat or an inevitable negative constituent factor of a new division of Europe. It is clear that in the psychological aspect the “losses” have a tendency of long-term development as for an ordinary Ukrainian citizen getting a visa (first of all, the organizational and financial aspect of the problem) and the slow crossing of the border creates an ultimately negative impression, and makes it impossible to form a positive image of the EU in the future. The current economic and geo-political European reality brings up the issue of European integration, in particular, the new European eastward expansion to include the countries of Central and Eastern Europe. The adoption of the Shengen Treaty, which is essentially the formation of a visa-free European space raises, in its turn, another extremely important question: are the Shengen acquis the way to separate or unite Europe? This complicated and multilateral question is very urgent first of all for the countries of Central Europe and Ukraine.

Прагматичне об'єднання Європейський Союз із введенням Шенгенських *acquis* має на меті захист своїх, насамперед економічних, інтересів, посилення саме економічної безпеки держав-членів Євросоюзу. Як це чітко визначено у статті 2 Консолідованих Договорів Європейського Союзу, “Союз має на меті – сприяти соціально-економічному прогресу, високому рівню зайнятості, досягненню збалансованого і рівномірного розвитку шляхом створення простору *без внутрішніх кордонів* ... повною мірою розвивати й утверджувати роль Союзу у сфері свободи, безпеки та справедливості, в якому забезпечується свобода пересування людей поряд з відповідними заходами по контролю за зовнішнім кордоном, наданням притулку, імміграцією, а також по запобіганню та боротьбі зі злочинністю”[1].

Питання кордонів, особливо в регіоні Центральної та Східної Європи, було і є одним із “найчутливіших” питань новітньої історії - як у ХХ, так і у ХХІ століттях. За умов “східного” розширення Європейського Союзу протягом 2004-2007 років відбулося формування власне *нового міжнародного кордону* між Європейським Союзом та Україною.

У цьому зв'язку *система перетину на новому міжнародному кордоні радикально змінилася*, насамперед, що стосується перетину, впорядкування

кордону – як наближення технічних форм, стандартів перетину до європейських критеріїв. Новий кордон між Україною та Європейським Союзом має принаймні дві функції – контактну та бар’єрну, власне, дослідження специфіки цього кордону, визначається також і *взаємовідношенням функцій нового кордону* за наявних геополітичних умов на європейському континенті за умов поглиблення та розширення євроінтеграційного процесу.

Факт, що більш ніж десятирічний період лібералізації перетину кордону в регіоні Центральної та Східної Європи закінчився де-факто в 2003 році, хоча де-юре цей процес визначився в 2004 році і в подальшому вже в 2007 р. – як введення Шенгенського візового режиму “сусідами першого порядку” України. Власне, нова концепція ЄС (*Повідомлення Європейської Комісії для Ради та Європейського Парламенту “Розширена Європа – Сусідні країни. Нова структура відносин з нашими східними та південними сусідами” (11.03.2003)”*), зосереджена саме на *“управлінні новим зовнішнім кордоном та транскордонними потоками” з метою забезпечення безпеки на новому “східному” кордоні Євросоюзу”*[2].

Введення “Шенгенської Угоди” – по суті формування безвізового європейського простору – ставить вкрай важливе питання: чим є Шенгенські *acquis* – шляхом до поділу чи до об’єднання Європи? За сучасних умов розширення Європейського Союзу на схід, вельми актуальним це складне і багатовимірне питання є насамперед для держав Центральної та Східної Європи, включаючи й Україну.

На сьогодні наявним є певний масив літератури з окремих питань впливу візового режиму Шенгену на зміну двохсторонніх відносин між Україною та її безпосередніми сусідами “першого порядку” – Польщею, Угорщиною, Словаччиною – у торгово-економічній сфері, у військовій сфері та сфері безпеки з точки зору національного питання [3]. Втім, вважаємо за доцільне, що і є метою даного дослідження, комплексно проаналізувати питання впливу візового режиму Шенгену на зміну характеру кордонів Європейського Союзу та України, які де-юре і де-факто протягом 2004–2007 років набули нової якості

як в центральноевропейському регіоні, так і на європейському континенті взагалі. У дослідженні визначені наступні завдання: науковий аналіз визначення сутності та впливу Шенгенського візового режиму на перетин кордонів, дослідження прикордонної політики України та ЄС, дослідження проблемних питань безпеки.

Шенгенська Угода є логічним утіленням у життя концепції європейської інтеграції ще з 1957 року, коли Римським Договором було проголошено вільний перетин товарів, послуг, робочої сили та капіталу, що отримало завершену форму у вигляді Шенгенської Угоди 14 червня 1985 року, коли Бельгія, Франція, Німеччина, Люксембург і Нідерланди підписали Шенгенську Угоду. Шенгенські *acquis* (близько 80 тисяч сторінок законодавчих актів Європейського Союзу) з 2 жовтня 1997 року (дати ратифікації Амстердамського договору, що включає і Шенгенська Угоду) стали складовою *acquis communautaire* Європейського Союзу.

Питання, пов'язані з вільним пересуванням осіб, введенням візи, питання імміграції та інші чітко визначені в розділі IV Консолідованих Договорів Європейського Союзу (зокрема, про це де-юре визначає Стаття 61, колишня стаття 73і): “З метою поступового створення зони свободи, безпеки та справедливості, Рада зобов’язується прийняти: Протягом п’яти років з часу набуття чинності Амстердамського Договору – заходи, спрямовані на забезпечення вільного пересування осіб згідно з умовами статті 14 та у чіткій відповідності із заходами по контролю зовнішнього кордону, включаючи імміграційні процеси та надання притулку, як це передбачено у статті 62 (2) і (3) та статті 63 (1) та (2) (а), а також у відповідності із заходами по запобіганню та боротьбі зі злочинністю згідно з положеннями статті 31 (е) Договору про Європейський Союз...”[4].

Позаяк стратегічною зовнішньополітичною метою України є набуття повноправного членства в Європейському Союзі, базовою вимогою у здійсненні зовнішньої політики України є якнайповніше і якнайефективніше забезпечення національних інтересів країни, як це чітко визначається в

Постанові Верховної Ради України “Про основні напрями зовнішньої політики України” від 2 липня 1993 р. Національні інтереси України у сфері міжнародних відносин становлять три основні групи:

- стратегічні та геополітичні інтереси, пов’язані з забезпеченням національної безпеки України та захистом її політичної незалежності;
- економічні інтереси, пов’язані з інтегруванням економіки України у світове господарство;
- регіональні, субрегіональні, локальні інтереси, пов’язані із забезпеченням різноманітних специфічних потреб внутрішнього розвитку України”[5].

У даній парламентській постанові серед напрямів, пріоритетів та функцій зовнішньої політики України визначається також і розвиток співробітництва України із прикордонними державами, зокрема і країнами Центрально-Східної Європи. “Прикордонні держави, – вказується в Постанові Верховної Ради України від 2 липня 1993 р., – найближче зовнішнє середовище, від взаємодії з яким безпосередньо залежить мир і стабільність по всій периферії кордонів України, її нормальний внутрішній розвиток, безперешкодне і широке спілкування із зовнішнім світом”[6].

З-поміж головних напрямів зовнішньої політики незалежної української держави в документі визначений євроінтеграційний курс держави: “Перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах, а також інших західноєвропейських або загальноєвропейських структурах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам. З метою підтримання стабільних відносин з Європейськими Співтовариствами Україна укладе з ними Угоду про партнерство і співробітництво, здійснення якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом - до повного її членства у цій організації”[7].

Європейський вибір України обумовлюється усвідомленням необхідності загальноєвропейської інтеграції як важливого фактора державної незалежності, безпеки, політичної стабільності та економічного розвитку країни. 11 червня

1998 року Президент України затвердив Стратегію інтеграції України до ЄС. 6 квітня 2000 року Верховна Рада схвалила Програму діяльності Кабінету Міністрів України Реформи заради добробуту, в якій однією з стратегічних цілей урядової політики визначена інтеграція України до Європейського Союзу. 14 вересня 2000 року Президент України затвердив також Програму інтеграції України до Європейського Союзу (введена в дію Указом Президента України №1072 від 14 вересня 2000 р.), яка є головним інструментом реалізації євроінтеграційної підготовки країни, *також і реалізації прикордонної політики [8]*.

Правовою основою співробітництва України з ЄС у сфері прикордонної політики є: Закон України “Про державний кордон України” (прийнято Верховною Радою України 04.11.1991 р.); Закон України “Про Прикордонні війська України” (прийнято ВР України 11.10. 1991 р.); Постанова “Про основні напрями зовнішньої політики України” (прийнято ВР України 02.07.1993 р.); Указ Президента України №596 від 16.12.1993 р. “Комплексна програма розбудови державного кордону України”; Указ Президента України від 24.02.1998 р. № 148/98 “Про забезпечення виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС і вдосконалення механізму співробітництва з ЄС”; Угода про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (підписано 14.06.1994 р., набуття чинності 01.03.1998 р.); Указ Президента України від 11.06.1998р. №615/98 “Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу”; Постанова Кабінету Міністрів України № 1147 від 27.07.1998 р. “Положення про прикордонний режим”; Указ Президента України від 14.09.2000 р. “Програма інтеграції України до Європейського Союзу”; Указ Президента України від 16.11.2000 р. № 1241/2000 Програма дій, спрямованих на підтримання режиму державного кордону України і прикордонного режиму, розвиток Прикордонних військ України та митних органів України, на період до 2005 року. Указ Президента України від 18.01.2001 р. № 22/2001 Програма боротьби з незаконною міграцією на 2001 - 2004 роки [9].

З прийняттям Декларації про державний суверенітет України (прийнято ВР УРСР 16 липня 1990 р.) та Акта проголошення незалежності України (24 серпня 1991р.) нагальною проблемою стала реалізація принципів територіальної цілісності держави. В основу діяльності Прикордонних військ України покладено концептуальні підходи до гарантування національної безпеки держави та охорони державного кордону і виключної (морської) економічної зони, положення законів України “Про державний кордон України” (1991), “Про Прикордонні війська України” (1991), “Про оперативно-розшукову діяльність” із змінами і доповненнями, внесеними Законами України та відповідними міжнародними договорами України [10].

Зокрема, у Програмі інтеграції України до Європейського Союзу у сфері прикордонної політики (2000) [11] чітко визначені *короткострокові пріоритети*:

- адаптація законодавства України у сфері охорони кордону до відповідного законодавства ЄС, включаючи проведення консультацій із відповідними структурами ЄС щодо можливостей розроблення проектів технічної допомоги з боку ЄК Прикордонним військам України в адаптації законодавства України до відповідного законодавства ЄС;
середньострокові пріоритети: приведення принципів, форм і методів охорони державного кордону, процедур прикордонного контролю у відповідність із загальноприйнятими нормами ЄС, включаючи:
- залучення технічної допомоги з боку ЄС для трансформації Прикордонних військ України в державну службу прикордонної охорони та імміграційного контролю України;
- консультації з відповідними структурами ЄС щодо можливості розроблення спільних програм України та ЄС у сфері боротьби з нелегальною міграцією.

Факт, що з 2004 року Україна де-факто і де-юре “приречена” на безпосереднє сусідство з ЄС. У практичному вимірі це означатиме як позитиви, так і негативи для України.

Серед позитивів слід відзначити:

- по-перше, впорядкування перетину кордонів відповідно до єдиних європейських стандартів (технічне оснащення відповідно до міжнародних стандартів, покращення культури та підвищення рівня професіоналізму прикордонних органів);
- по-друге, введення візового режиму Словаччиною, Угорщиною та Польщею, а також надання ними Шенгенської візи громадянам України з 2007 р. де-юре уніфікує організаційно-правові питання перетину кордонів;
- по-третє, як ЄС, так і суб'єкти міжнародних відносин – Словаччина, Угорщина, Польща – формують нову систему взаємовідносин з Україною насамперед щодо розвитку прикордонної політики та транскордонного співробітництва згідно з загальноєвропейськими принципами.

За умов розширення “східного” кордону Європейського Союзу протягом 2004–2007 років відбулося формування власне нового міжнародного кордону між Європейським Союзом та Україною. Отже, система перетину на новому міжнародному кордоні радикально змінилася, що особливо важливо з точки зору посилення безпеки на нових “зовнішніх” східних кордонах ЄС.

У цьому контексті з-поміж негативів слід відзначити:

- власне ліквідацію лібералізованого спрощеного перетину західного кордону України;
- введення візового режиму з 2003 року – як фінансової і організаційної проблеми для пересічних громадян України;
- посилення асиметрії в соціально-економічному розвитку як прикордонних регіонів зокрема, так і сусідніх держав взагалі між Україною та Угорщиною, між Україною та Польщею, між Україною та Словаччиною;
- зростання масштабів нелегальної міграції, посилення безпеки на новому зовнішньому кордоні ЄС і відповідно перетворення України у накопичувач нелегальних мігрантів.

Україна за останні роки все в більшій мірі перетворюється в транзитну державу для нелегальної міграції. Як відзначив один із провідних експертів із питань міграційної політики Микола Товт, статистика свідчить про щорічне зростання

масштабів нелегальної міграції у два, а інколи і в три рази, причому частка затриманих на ділянці українсько-словацького та українсько-угорського кордонів кожного року становить абсолютну більшість від загальної кількості затриманих на всьому західному напрямку Державного кордону: “Територія області стрімко перетворюється в накопичувач нелегальних мігрантів, своєрідну буферну зону. За оцінками багатьох експертних організацій, зменшення потоку незаконної міграції через Україну у найближчі роки не передбачається” [12].

Протягом 1993–2002 років кількість незаконних мігрантів, які намагалися використати територію України для переправлення на Захід, залишалася значною. Аналіз розподілу затримання нелегальних мігрантів по ділянках кордону, дозволяє визначити, що стабільно “провідні” позиції в цьому відношенні в 2002 році займали ділянки російського кордону – 816, словацького – 810 та угорського – 294 кордонів (відповідно - 1046 , 1524 та 815 у 2001 р.; відповідно –545, 2479 та 662 у 2000 р.) [13]. На сьогодні основну кількість незаконних мігрантів, які намагалися використати територію України для незаконного проникнення в країни Заходу, становлять в основному громадяни країн Південно-Східної Азії (59,5%), Близького та Середнього Сходу (38,7%), зокрема, Афганістану, Індії, Китаю, В’єтнаму, Шрі-Ланки та Африки. Усвідомлюючи, що головною метою інтеграції України до Європейського Союзу у сфері прикордонної політики є досягнення свобод у перетинанні внутрішніх кордонів усіма громадянами держав-членів ЄС та свобод у переміщенні товарів і послуг, у Програмі інтеграції України до Європейського Союзу у сфері прикордонної політики, *визначені наступні напрями та заходи у транскордонній співпраці:*

- за допомогою ЄС здійснити реконструкцію наявної та будівництво нової інфраструктури пунктів пропуску відповідно до міжнародних стандартів заради прискорення руху через державний кордон України, у цьому контексті слід відзначити, що технічна допомога, надана Держкомкордону з метою облаштування кордону, у 2002 році становила: 495 000 € - з боку Євросоюзу;

400 000 € - з боку МВС ФРН; 500 000 € - з боку МОМ (Міжнародної Організації з Міграції); 500 000€ - з боку уряду США;

- залучення експертної допомоги з боку ЄС щодо удосконалення системи прикордонного контролю на західному кордоні України, її уніфікації та наближення до стандартів ЄС заради полегшення руху через державний кордон;
- залучення фахівців Держкомкордону до роботи щодо лібералізації візового режиму між Україною та країнами-членами ЄС.

Співробітництво Прикордонних військ України з відповідними структурами Європейського Союзу являє собою координацію і взаємодію між Україною та ЄС у галузі прикордонної політики. Пріоритети у галузевій співпраці :

- наближення прикордонного законодавства України до норм ЄС;
- лібералізація візового режиму між Україною та країнами-членами ЄС, розгляд східних кордонів України як майбутніх кордонів ЄС, спільні дії з посилення східного та лібералізації західних кордонів України;
- розвиток транскордонного співробітництва в рамках удосконалення прикордонних перехідних пунктів, прикордонної інфраструктури, підвищення ефективності прикордонного контролю в пунктах пропуску;
- боротьба з незаконною міграцією, контрабандною діяльністю, накопиченням та розповсюдженням зброї і наркотичних речовин в прикордонних районах та на державному кордоні України [14].

Стосовно розвитку міжнародного співробітництва в сфері охорони кордону, боротьбі проти нелегальної міграції Представники Державного комітету у справах охорони державного кордону України беруть участь у робочих зустрічах у рамках *Будапештського процесу*, спрямованих, крім іншого, на зміцнення та систематизацію співробітництва з державами - членами ЄС та Шенгенської групи з питань прикордонного контролю, протидії нелегальній міграції тощо. Державний комітет у справах охорони державного кордону України є одним із засновників та активних учасників Міжнародної конференції країн Центральної і Східної Європи з прикордонних питань

(м.Шиофок, Угорщина), під час роботи якої обговорюються питання співробітництва між європейськими прикордонними органами.

У контексті визначення основних принципів у системі міждержавних відносин у галузі подолання нелегальної міграції Державним комітетом у справах охорони державного кордону України було запропоновано розпочати новий *широкомасштабний діалог з усіма державами, тим чи іншим чином причетними до проблеми нелегальної міграції, зокрема з “державами-постачальниками”*, в рамках неформального міжнародного форуму експертів або компетентних представників держав і міжнародних установ. Зазначена ініціатива Державного комітету у справах охорони державного кордону України умовно була названа проектом *“Київська ініціатива”*. Щодо безпосередньої співпраці на регіональному рівні (Україна, Угорщина, Словаччина) слід відзначити *“Ужгородську ініціативу”*, яка була започаткована в рамках міжнародної регіональної зустрічі з питань міграції та притулку (за участі представництва Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН), що відбулася 11-12 жовтня 2001 року в місті Ужгороді (Україна), а вже у вересні 2002 була проведена II зустріч у Словаччині місто Сніна, наступна III зустріч відбулася 2003 року в Угорщині.

“Основна головна біль Євросоюзу” – нелегальна міграція та її різні форми – це не причина, а наслідок, і як свідчить *Повідомлення Європейської Комісії для Ради та Європейського Парламенту “Розширена Європа – Сусідні країни ...*, а також і реалії сьогодення, питання нелегальної міграції, біженці – це економічна проблема безпосередньо для ЄС. Для України це важливе питання буде проблемою №1 тоді, коли транзит, а ще більше – накопичення мігрантів протягом наступних років досягне критичної маси і тоді керувати ситуацією буде вкрай важко. Безперечно, що вирішення цього питання для Євросоюзу має щонайперше економічний характер, і в цьому випадку, як і багато століть тому, Україна знов перейматиме на себе захист кордонів Європи.

“Шенгенська Угода”, яка набула чинності 26 березня 1995 року, зокрема, визначає: поступове скасування контролю на спільних кордонах; дозвіл

вільного перетину кордону громадянами держав, що підписали цю угоду, так і країн, які не є громадянами держав-членів ЄС; умови та гарантії впровадження домовленостей про вільне пересування.

“Україна та ЄС, які надалі іменуються Сторони, з метою подальшого розвитку дружніх відносин між Сторонами та прагнучи спростити міжлюдські контакти як важливу умову сталого розвитку економічних, гуманітарних, культурних, наукових та інших зв’язків шляхом спрощення оформлення віз громадянам України; прагнучи врегулювати режим взаємних поїздок громадян України та держав - членів Європейського Союзу; беручи до уваги те, що з 1 травня 2005 року громадян ЄС звільнено від вимог стосовно оформлення візи для в’їзду в Україну на період, який не перевищує 90 днів, або під час транзитного проїзду через територію України, визначаючи запровадження безвізового режиму для громадян України як довгострокову перспективу, домовились про підписання Угоди між Україною та Європейським співтовариством про спрощення оформлення віз (Люксембург.18.06. 2007)” [15].

Метою цієї Угоди є спрощення оформлення віз громадянам України для запланованого перебування не більше 90 днів за період 180 днів (Стаття 1). У випадку відновлення Україною візового режиму поїздок для громадян ЄС або окремих категорій громадян ЄС, спрощення оформлення віз, що діє в рамках цієї Угоди для громадян України, автоматично на умовах взаємності застосовуватиметься до відповідних громадян ЄС.

Важливо також підкреслити з точки зору транспарентності кордонів ЄС, що Республіка Польща, Словацька Республіка, Республіка Угорщина, а також Румунія з дати приєднання до ЄС заявляють про своє бажання розпочати переговори стосовно укладення двосторонніх угод з Україною з метою імплементації режиму місцевого прикордонного руху, визначеного Правилами Європейської Ради, прийнятими 5 жовтня 2006 року, що встановлюють правила місцевого прикордонного руху на зовнішніх сухопутних кордонах держав-членів та доповнюють Шенгенську конвенцію.

Нааявним є і так зване посилення *негативного “статусу” України - як транзитної держави для нелегальної міграції*, але постановка питання і, звісно, вирішення проблеми не мають бути сфокусовані на українсько-угорський, чи українсько-польський, чи українсько-словацький кордон; перш за все *слід сконцентрувати увагу на питанні безпеки українсько-російського кордону*, його облаштуванні згідно з міжнародними стандартами тощо. Посилення безпеки на новому зовнішньому кордоні ЄС створить *нові щоденні проблеми боротьби з нелегальною міграцією, збільшення потоку незаконної міграції через Україну*, що означатиме випробування для України у керуванні ситуацією. Посилення безпеки на новому “зовнішньому” кордоні ЄС означає і те, що відчутнішою та вкрай чутливою ця ситуація є для західних *прикордонних територій України*, які вже сьогодні *перетворилися в накопичувачі нелегальних мігрантів*.

Висновки

Введення нового режиму перетину кордону фактично не змінює радикально ані ситуацію для нелегального транзиту, ані масштаби в сторону зменшення цього явища на новому східному кордоні ЄС. Більше того, цілком логічно, що послуги нелегального перетину кордону фактично подорожчають. Це - *перший безперечний факт*.

По-друге, економічний вимір в його нелегальній формі – *човниковий бізнес, “сіра” чи “чорна” транскордонна економіка* – не змінить радикально географічну спрямованість чи форми дії в регіоні, підсилюючи тим самим його нелегальний характер. *А це питання економічної безпеки, а також і питання економічного розвитку й так економічно слабких чи то “депресивних” прикордонних західних регіонів України*.

По-третє, внаслідок уведення Шенгенського візового режиму формування нового “впорядкованого” східного кордону ЄС є проблемою, власне, Євросоюзу. По суті, питання прикордонного менеджменту, безпеки на кордонах України включно будуть розглядатися в контексті формування міжнародних відносин нового формату у площині відносин ЄС – Україна та ЄС

– Угорщина – Польща – Словаччина – Україна і в більшій мірі будуть сфокусовані на питаннях міграції, реадмісії тощо, точніше керування ситуацією щодо нелегальної міграції, яка не зникне, лише змінить форми та масштаби. А всі інші проблеми матимуть технічно-фінансовий характер.

У недалекому майбутньому цілком імовірно можна стверджувати, що проблеми наявними будуть у площині взаємовідносин ЄС – ЦЄ – Україна. Логічно, що тут передбачається цілком широка палітра взаємовідносин (а точніше підпорядкування). Адже із загальної схеми ЄС (включно ЦЄ) та Україна пріоритет буде надано узгодженню інтересів між ЄС та Україною на найвищому рівні між міжнародною організацією та суб'єктом міжнародних відносин.

Список використаної літератури

1. *Європейський Союз. Консолідовані договори.* – К. : Port-Royal, 1999. – С. 125–140.
2. *Розширена Європа – Сусідні країни. Нова структура відносин з нашими східними та південними сусідами : повідомлення Європейської Комісії для Ради та Європейського Парламенту.* – Режим доступу : http://www.delukr.cec.eu.int/ua/eu_and_country/bilateral_relations.htm
3. *Україна і Шенген : приватний вимір європейського вибору : інформ-аналітичне видання.* – К., 2001 ; *Carpathian Euroregion : role of the Carpathian Euroregion in Mitigating Possible Negative Effects of Schengen.* Prešov-Uzhgorod, 2001 ; *Carpathian Euroregion : prospects and Challenges – Role of the Carpathian Euroregion in Strengthening Security and Stability in Central and Eastern Europe,* Prešov-Uzhgorod 2001 ; *Угорщина на шляху до Шенгену. Виклики для України.* – Ужгород, 2001 ; *Безпосереднє сусідство України з ЄС : закриті кордони чи нові імпульси до співпраці?* – Ужгород, 2002 ; *On the Future of Europe. The Eastern Border of the Enlarged European Union.* – Warsaw. – December 2001.
4. *Європейський Союз. Консолідовані договори.* – К. : Port-Royal, 1999. – С. 73–74.
5. *Основні напрями зовнішньої політики України : Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. // Україна на міжнародній арені : зб. документів і матеріалів. 1991–1995 рр. У 2 кн. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – Кн. 1. – С. 38.*
6. Там само. – С. 41.
7. *Основні напрями зовнішньої політики України : постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. // Україна на міжнародній арені : зб. документів і матеріалів. 1991–1995 рр. У 2 кн. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – Кн. 1. – С. 41–42.*

8. *Стратегія* інтеграції України до Європейського Союзу // Дорога в майбутнє – дорога в Європу. Європейська інтеграція України. – К., 2000. – С. 62.

9. *Відомості* Верховної Ради (ВВР) України. – 1992. – № 2. – С. 5 ; ВВР України. – 1992. – № 2. – С. 8, із змінами, № 245/96-ВР від 18.06.96 ; ВВР України. – 1996. – № 37. – С. 167 ; ВВР України. – 1993. – № 37. – С. 379 ; Укази Президента України. – Режим доступу : www.president.gov.ua ; Україна на міжнародній арені : зб. документів і матеріалів. 1991–1995 рр. У 2 кн. – К. : Юрінком Інтер, 1998.

10. *Україна* на міжнародній арені : зб. документів і матеріалів. 1991–1995 рр. У 2 кн. – К. : Юрінком Інтер, 1998 ; ВВР України. – 1993. – № 35. – С. 358.

11. *Програма* інтеграції України до Європейського Союзу у сфері прикордонної політики // Офіційний Вісник України. – К., 2001.

12. .... // ..... – 2000. – • 4.

13. *Статистичні* відомості про результати оперативно-службової діяльності Прикордонних військ України у 2002 році. – Держкомкордон України. – 2003.

14. *Укази* Президента України. – Режим доступу : www.president.gov.ua

15. *Угода* між Україною та Європейським співтовариством про спрощення оформлення віз. – Люксембург. 18.06. 2007.